

Ministerie van Defensie

GrIT

Grensverleggende IT
4^e Voortgangsrapportage
2023-2

Inhoud

Managementsamenvatting	2
1 Inleiding	4
2 Voortgang	5
2.1 Algemeen	5
2.2 Actuele stand van zaken herijking besturing en aanpak GrIT	6
2.3 Status blokken	8
2.4 Defensiecapaciteit	11
2.5 Kosten	12
2.5.1 Realisatie	12
2.5.2 Exploitatiekosten	13
2.5.3 Budget	15
2.5.4 Verplichtingen en kasuitgaven binnen scope GrIT	16
2.6 Governance	16
2.7 Kwaliteitsmanagment	17
2.7.1 Onderzoeken/appreciaties/assessments	17
2.7.2 Verbetermanagement	17
2.7.3 Continu verbeteren	17
2.8 Risicomanagement en -beheersing	17
2.9 Regie en invulling samenwerking	21
2.10 Ontwikkelingen COMMIT/JIVC	21
2.11 Ontwikkelingen consortium	22
2.12 Wet en regelgeving	22
2.13 Communicatiemomenten tweede helft van 2023	22
Bijlage 1 Financiële verantwoording 2023 project Grensverleggende IT	23

Managementsamenvatting

De voorliggende vierde voortgangsrapportage GrIT rapporteert over de periode van 1 juli 2023 tot en met 31 december 2023. Deze rapportage kan niet los worden gezien van de herijking van het programma GrIT vanwege de versterkte ontwikkeling van Defensie gericht op hoofdtak 1, het AclCT BIT-advies en het CIO-advies voor de besturing en aanpak van het programma. Hierover bent u op 5 maart separaat geïnformeerd (Kamerstuk 35 728, nr. 13). In bovenstaand perspectief zal in deze rapportage in aanvulling op de verantwoording over de realisatie in de tweede helft van 2023, zoals toegezegd in het commissiedebat ook de stand van zaken van de herijking van de besturing en aanpak van GrIT tot op heden bevatten.

In de tweede helft van 2023 is, in lijn met het advies van de CIO, de realisatie van GrIT op basis van de vastgestelde planning van juni 2023 voortgezet. In afwachting van de herijking en het verbeterplan heeft het programma zich geconcentreerd op de realisatie van de blokken die al in uitvoering zijn. Er zijn geen nieuwe blokken in realisatie genomen en geen activiteiten uitgevoerd die op voorhand conflicteren met de herziene aanpak. Het programma heeft in deze periode de 'migratiefabriek' voor de te migreren laaggerubriceerde applicaties opgeleverd. Voorts zijn diverse omgevingen en platformen beschikbaar gesteld voor productie- en testdoeleinden en is de eerste serveromgeving met robuuste IT als ontplooid module in operationele omstandigheden in de praktijk getest.

Er is voorlopig voldoende personele capaciteit beschikbaar voor de realisatie van GrIT conform de huidige planning. In de tweede helft van 2023 is opnieuw capaciteit toegewezen aan GrIT voor de periode tot en met Q2 2024.

Gelet op de ontwikkelingen in de realisatie gedurende de tweede helft van 2023 en de gevolgen van de herijking op de doorlooptijd van het programma kan worden aangenomen dat op basis van de huidige aanpak de einddatum van de realisatie en uitrol conform de referentieplanning (31-12-2027) niet zal worden gehaald. Tevens zal naar verwachting op de einddatum van de business case (31-12-2030) de uitrol nog niet volledig zijn afgerond. Daarmee zal ook de betreffende oude IT niet tijdig zijn uitgefaseerd. Voorafgaand aan de herijking van de business case GrIT wordt een geactualiseerde integrale planning vastgesteld waarmee de consequenties voor de doorlooptijd van het programma bekend zullen worden.

De risicoreservering en de beschikbare vrije financiële ruimte staan onder druk. De impact van de herijking van de aanpak en de besturing, en de focus op hoofdtak 1, brengen onzekerheden in de uitvoering. Ook is de gerealiseerde en nog te verwachten verdere groei van de defensieorganisatie als gevolg van de defensienota 2022 op dit moment nog niet voldoende inzichtelijk.

De business case van het programma wordt als onderdeel van de herijking in de tweede helft van 2024 geactualiseerd. Hierbij zullen de financiële gevolgen van de vertraging en effecten van de focus op hoofdtak 1, de herijking van het High Level IT Ontwerp en de groei van de Defensieorganisatie worden meegenomen. De geschetste ontwikkelingen kunnen tot budgettaire afwijkingen leiden die niet binnen het toegewezen budget van GrIT kunnen worden opgevangen. Deze afwijkingen zullen langs de reguliere processen worden ingepast in de defensiebegroting. Defensie zal hierover middels de voortgangsrapportages rapporteren.

Als onderdeel van de herijking van GrIT wordt het consortium door Defensie inmiddels zakelijker aangestuurd. Hierbij maakt het programma gebruik van de contractueel beschikbare stuurinstrumenten.

Het niet meer aan het consortium in opdracht geven van nieuwe blokken voordat concrete resultaten zijn bereikt, is daarvan een onderdeel. Ook de ontwikkelingen bij Atos worden door Defensie op de voet gevolgd. Er worden maatregelen voorbereid voor het geval ontwikkelingen bij Atos een te grote impact op het programma krijgen. In de vertrouwelijke bijlage wordt hier dieper op ingegaan.

Begin 2024 zijn door het programma GrIT, samen met het Joint IV Commando, de Bestuursstaf en de defensieonderdelen op basis van het verbeterplan de strategische besluiten voor de herijking van de besturing en aanpak van GrIT voorbereid. Hierbij zijn ondermeer de doelstellingen van GrIT geactualiseerd en is de focus voor de realisatie vastgesteld. Hierbij heeft, met het oog op hoofdtak 1, de vernieuwing van de ontplooid IT voor operationeel gebruik en het oplossen van acute knelpunten in de huidige IT prioriteit gekregen. Verder is de door het programma te vernieuwen IT organisatorisch in drie pijlers opgedeeld. Hiermee is de aansturing van het programma vereenvoudigd waarbij de gebruikers van de verschillende pijlers een meer directe invloed op de prioriteitsstelling binnen het programma krijgen. Ook is als onderdeel van de herijking van de aanpak besloten dat Defensie delen van de GrIT functionaliteit zelf gaat realiseren. Hiermee kan het consortium haar resources concentreren op de realisatie van die delen van de nieuwe IT-infrastructuur die de meeste toegevoegde waarde voor Defensie hebben.

Om in 2024 tot een juiste prioritering van de nieuwe ontplooid IT te komen, zijn door de CDS *deep dive* sessies gehouden met de Operationele Commando's¹ en de Bestuursstaf. Hierbij zijn de bedrijfsvoeringsmodellen van de Operationele Commando's en de IT *business architecture* voor Defensie geactualiseerd waarbij de *lessons learned* uit de Oekraïne zijn meegenomen.

De resultaten van deze sessies vormen, samen met het geactualiseerde defensiebrede High Level IT Ontwerp, de grondslag voor de integrale planning van GrIT waarin de onderlinge afhankelijkheden zijn opgenomen en waar voldoende buffers zijn ingebouwd om toekomstige tegenvallers, ook van buiten het programma, (binnen redelijke marges) op te kunnen vangen.

¹ De Operationele Commando's zijn het Commando Zeestrijdkrachten, Commando Landstrijdkrachten, Commando Luchtmacht en de Koninklijke Marechaussee

1 Inleiding

Voor u ligt de vierde voortgangsrapportage van het programma Grensverleggende IT (GrIT) over de periode 1 juli 2023 tot en met 31 december 2023. Het programma GrIT is door de Tweede Kamer aangewezen als groot project² middels de uitgangspuntennotitie. Dat betekent dat er conform de 'Regeling Grote Projecten' wordt gerapporteerd. De uitgangspuntennotitie vormt, met de Regeling Grote Projecten, de leidraad voor deze voortgangsrapportage.

Deze voortgangsrapportage geeft de actuele stand van zaken over de rapportageperiode en de wijzigingen ten opzichte van de voortgangsrapportage 2023-1 weer. Tijdens de totstandkoming van de rapportage is doorgewerkt aan de realisatie van GrIT en de uitwerking van een verbeterplan en de herijking van de besturing en aanpak van het programma. Voor zover mogelijk zijn de uitkomsten opgenomen in deze rapportage. Naast deze rapportage bent u inmiddels geïnformeerd over de herijking van de besturing en de aanpak van GrIT³. De opzet van deze rapportage volgt op hoofdlijnen de opzet van hoofdstuk 5 in de basisrapportage en de lijn van de eerdere voortgangsrapportages.

² Kamerstuk 35 728 d.d. 11 februari 2021

³ Kamerstuk 35 728, nr. 13, Herijkte realisatie- en implementatiestrategie programma Grensverleggende IT (GrIT), d.d. 5 maart 2024

2 Voortgang

2.1 Algemeen

In de tweede helft van 2023 hebben de geopolitieke ontwikkelingen, het AcICT BIT-advies en het CIO advies voor de nieuwe aanpak van het programma GrIT geleid tot het opstellen van een verbeterplan GrIT.

Hierbij staan vier uitgangspunten centraal:

1. De versterkte ontwikkeling van Defensie gericht op hoofdtaak 1 heeft ook gevolgen voor het programma GrIT. De doelstellingen van GrIT zijn aangescherpt zodat ze gericht zijn op het zo snel mogelijk waarde leveren voor de Krijgsmacht.
2. De implementatiestrategie om de aangescherpte doelstellingen van GrIT te realiseren is gebaseerd op focus en complexiteitsreductie.
3. De besturing van het programma en een zakelijke aansturing van het consortium zijn zodanig ingericht dat deze de handelingssnelheid bevorderen en een betere aansluiting met de gebruikers waarborgen.
4. Het leiderschap van het programma GrIT wordt versterkt en werkt aan een werkomgeving waarin medewerkers elkaar weten te vinden en elkaar aanspreken om sneller tot resultaten te komen.

De realisatie van GrIT is in de tweede helft van 2023 voortgezet op basis van:

1. Behouden van voortgang: De lopende activiteiten en opdrachten worden tot nader order voortgezet en conform bestaande planning en werkwijzen afgerond, tenzij blijkt dat een lopende opdracht aantoonbaar onvoldoende waarde oplevert. Nieuwe activiteiten en opdrachten worden niet gestart, tenzij dit aantoonbaar noodzakelijk is.
2. Optimaliseren programma door uitvoeren 'no regret' activiteiten met als doel om de juiste dingen te doen: Uit beschikbare analyses zoals het tussentijds CIO-oordeel, gesignaleerde belemmeringen binnen het programma GrIT en de bevindingen en aanbevelingen van het recente BIT-advies van het AcICT, is een aantal 'no regret' maatregelen gedefinieerd.

Zoals hierboven aangegeven, is de realisatie van de blokken die aan het consortium in opdracht zijn gegeven op basis van de in juni 2023 vastgestelde planning voortgezet. Hoewel de planning een te optimistisch beeld geeft, blijft het programma voorlopig de planning volgen totdat de herijking en het verbeterplan zijn vastgesteld. Dit om de gealloceerde capaciteit efficiënt in te zetten. Er zijn conform aanwijzing geen nieuwe blokken in realisatie genomen en geen activiteiten uitgevoerd die op voorhand conflicteren met de herziene aanpak. Het programma heeft in deze periode de migratiefabriek voor te behouden laaggebruiceerde applicaties opgeleverd, diverse omgevingen en platformen beschikbaar gesteld voor productie- en testdoeleinden en is de eerste verschijningsvorm van een serveromgeving met robuuste IT als ontplooid module in operationele omstandigheden in de praktijk getest.

Er is voorlopig voldoende capaciteit beschikbaar voor de realisatie van GrIT. In de tweede helft van 2023 is opnieuw capaciteit toegewezen aan GrIT voor de periode tot en met Q2 2024. Door aanpassing van het proces is de toewijzing met minder inspanning tot stand gekomen.

De vertraging in de realisatie gedurende de tweede helft van 2023 en het strikt toepassen van de stuurmiddelen richting het consortium hebben tot gevolg dat naar verwachting de einddatum van de realisatie en uitrol conform de referentieplanning (31-12-2027) niet zal worden gehaald. Tevens zal naar verwachting op de einddatum van de business case (31-12-2030) de uitrol nog niet volledig zijn afgerond. Daarmee zal ook de betreffende oude IT niet tijdig zijn uitgefaseerd. Ten slotte heeft de herijking van de besturing en aanpak van GrIT bovenop de consequenties van de vertraagde realisatie een negatief effect op de doorlooptijd van het programma. Voorafgaand aan de herijking van de business case GrIT in de tweede helft van 2024 wordt een geactualiseerde integrale planning vastgesteld waarin alle consequenties voor de doorlooptijd van zowel realisatie, uitrol en uitfasering van de huidige IT zullen zijn verwerkt.

De risicoreservering en de beschikbare vrije financiële ruimte staan onder druk. De impact van de herijking van de aanpak en de besturing, de focus op hoofdtak 1, onzekerheden in de uitvoering en de gerealiseerde en nog te verwachten verdere groei van de defensieorganisatie als gevolg van de defensienota 2022 is op dit moment nog niet voldoende inzichtelijk.

De business case van het programma wordt als onderdeel van de herijking in de tweede helft van 2024 geactualiseerd. Hierbij zullen de financiële gevolgen van de vertraging en effecten van de focus op hoofdtak 1, de herijking van het High Level IT Ontwerp en de groei van de Defensieorganisatie worden meegenomen. Om tot een adequaat inzicht te komen in de te verwachten kostenontwikkeling, moeten de verschillende kostendrijvers worden onderscheiden. Dit vergt een zorgvuldige analyse die niet in een kort tijdsbestek kan worden gerealiseerd. De geschetste ontwikkelingen kunnen tot budgettaire afwijkingen leiden die niet binnen het toegewezen budget van GrIT kunnen worden opgevangen. Deze afwijkingen worden langs de reguliere besluitvormingsprocessen ingepast in de Defensiebegroting. Defensie zal hierover middels de voortgangsrapportages rapporteren.

Alvorens in de voortgang in de tweede helft van 2023 toe te lichten, wordt in onderstaande paragraaf 2.2, conform de toezegging in het commissiedebat op 12 maart 2024, bij wijze van uitzondering, eerst de huidige stand van zaken met betrekking tot de herijking van de besturing en aanpak van het programma toegelicht.

2.2 Actuele stand van zaken herijking besturing en aanpak GrIT

Om de besturing en aanpak van het programma GrIT te herijken zijn door het programmateam begin januari 2024 diverse sessies georganiseerd met de defensieonderdelen, Bestuursstaf en het Joint IV Commando (JIVC). Hierbij zijn de oorzaken van de achtergebleven prestaties en de voorgestelde verbeteracties besproken. De uitkomsten van deze sessies zijn verwerkt in negen beslis punten die eind januari door de Programma Board GrIT zijn vastgesteld en aansluitend in de Bestuursraad Digitale Transformatie zijn geaccordeerd. Hierover is de Kamer op 5 maart 2024 geïnformeerd.

Het AclCT heeft in het naschrift de genomen maatregelen in algemene zin als positief beschouwd. Wel geeft het AclCT aan dat de maatregelen nog niet zijn vertaald naar een concreet actieplan. De maatregelen worden momenteel verder uitgewerkt om de nieuwe GrIT-realisatiestrategie te effectueren. Onderdeel van dit implementatieplan is de uitwerking van de nieuwe governance binnen het programma, de wijze waarop processen en acceptatieprocedures resultaatgericht worden gestroomlijnd. In het plan zal ook worden aangegeven op welke wijze het leiderschap op alle niveaus - binnen de zakelijke aansturing van het consortium - aandacht geeft aan het bevorderen van een resultaatgerichte werkwijze. Hierbij staan 'soft skills' en het bevorderen van een inclusieve en veilige werkomgeving centraal.

Met het oog op het toegenomen belang van hoofdtak 1 heeft de CDS in het eerste kwartaal van 2024 samen met het programmateam, de Operationele Commando's en de Bestuursstaf een serie meerdaagse bijeenkomsten georganiseerd. Hierin zijn de actuele behoeften en de belangrijkste veranderkrachten voor het toekomstige optreden in kaart gebracht, waaronder *quantum resilience*, personeelstentieve- en onbemande wapensystemen, en dronetechologie. Dit stelt additionele eisen aan de IT-infrastructuur waarin GrIT (in samenhang met het programma Foxtrot) moet voorzien. Vanuit de rol als opdrachtgever van GrIT is CDS verantwoordelijk voor het vaststellen van de additionele eisen welke door het programma moeten worden opgenomen in de te realiseren nieuwe IT.

De verkregen inzichten worden momenteel gebruikt voor de herijking van het High level IT ontwerp (HLO) dat aan GrIT en het programma Foxtrot ten grondslag ligt. Het huidige HLO is vastgesteld in 2015 en is bedoeld om ambitie en richting te geven aan de toekomstige IT van Defensie. Het ontwerp is als het ware een stedenbouwkundig plan voor de IT van Defensie. Het HLO beschrijft de effecten die IT in het militair optreden en de bedrijfsvoering moet realiseren en wat daarvoor nodig is. Het HLO wordt vervolgens vertaald naar kaders voor de inrichting van de IT. De huidige geopolitieke situatie, technologische ontwikkelingen en maatschappelijke veranderingen maken het noodzakelijk om het HLO te actualiseren. Dit stelt Defensie in staat om lessen uit het conflict in Oekraïne mee te nemen in het HLO, maar ook om operationele concepten zoals Informatiegestuurd Optreden hierin te verwerken. Daarbij wordt, onder regie van de CDS, expliciet rekening gehouden met de behoeften van de defensieonderdelen. Het HLO wordt herzien in twee fasen. Op dit moment wordt de eerste fase uitgevoerd waarin de voor GrIT relevante delen van het HLO herzien worden, gelet op de focus op hoofdtak 1. Hierdoor kan het programma GrIT bij het programmeren rekening houden met het HLO. De tweede fase betreft een volledige actualisatie van het HLO en wordt eind 2024 afgerond.

De bereikte resultaten worden mede gebruikt bij het actualiseren van de integrale planning voor GrIT waarbij Defensie de prioriteiten stelt en de door Defensie te verrichten werkzaamheden inregelt en organiseert. Dit vormt de basis voor de door het consortium op te stellen planning voor de daadwerkelijke realisatie van de nieuw te bouwen IT-infrastructuur. Hiervoor is het, zoals het AclCT aangaf, noodzakelijk om de onderlinge afhankelijkheden tussen en binnen de op te leveren nieuwe functionaliteiten en de koppelingen met de huidige IT inzichtelijk te hebben.

Defensie beoogt voor de realisatie van het programma vanaf medio 2024 over een betrouwbare planning te kunnen beschikken, waarbij Defensie stuurt en de prioriteiten aangeeft en het consortium vervolgens binnen deze kaders de realisatiewerkzaamheden plant. In deze planning zijn de afhankelijkheden op een begrijpelijke wijze inzichtelijk gemaakt en voor de kritieke mijlpalen zijn tevens buffers ingebouwd om tegenvallers binnen redelijke marges op te kunnen vangen. Het programma zal op periodieke basis planningsbijeenkomsten organiseren, met onder andere vertegenwoordigers van de Operationele Commando's, de Bestuursstaf en het JIVC, zodat blijvend kan worden gewerkt aan een actuele integrale en betrouwbare planning voor het programma welke mede als basis kan dienen voor het verantwoorden van de voortgang naar alle stakeholders en toezichthouders.

In het vervolg van deze rapportage wordt vanaf paragraaf 2.3 de voortgang en status van het programma in de tweede helft van 2023 uiteengezet langs de volgende onderwerpen: status blokken, capaciteit, kosten, governance, kwaliteitsmanagement, risicomanagement en beheersing, regie en invulling samenwerking, ontwikkelingen COMMIT/JIVC, ontwikkelingen consortium, weten regelgeving en communicatiemomenten.

2.3 Status blokken

Van de 43⁴ blokken is één blok gerealiseerd en in de terbeschikkingstellingsfase (TBS) in beheer genomen. De uitrol van dit blok is bij oplevering van dit rapport afgerond. Er zijn zestien blokken in realisatie. De vertraging in de realisatie gedurende de tweede helft van 2023 heeft tot gevolg dat naar verwachting de einddatum van de realisatie en uitrol conform de referentieplanning (31-12-2027) niet zal worden gehaald. Tevens zal naar verwachting op de einddatum van de business case (31-12-2030) de uitrol nog niet volledig zijn afgerond. Daarmee zal ook de betreffende oude IT niet tijdig zijn uitgefaseerd.

Hieronder is per blok aangegeven in welke fase het zich bevindt. Figuur 1 geeft een actueel beeld van de status van de blokken binnen de totale planning van het programma. Wijzigingen ten opzichte van de tweede voortgangsrapportage over het programma GrIT zijn vetgedrukt weergegeven.

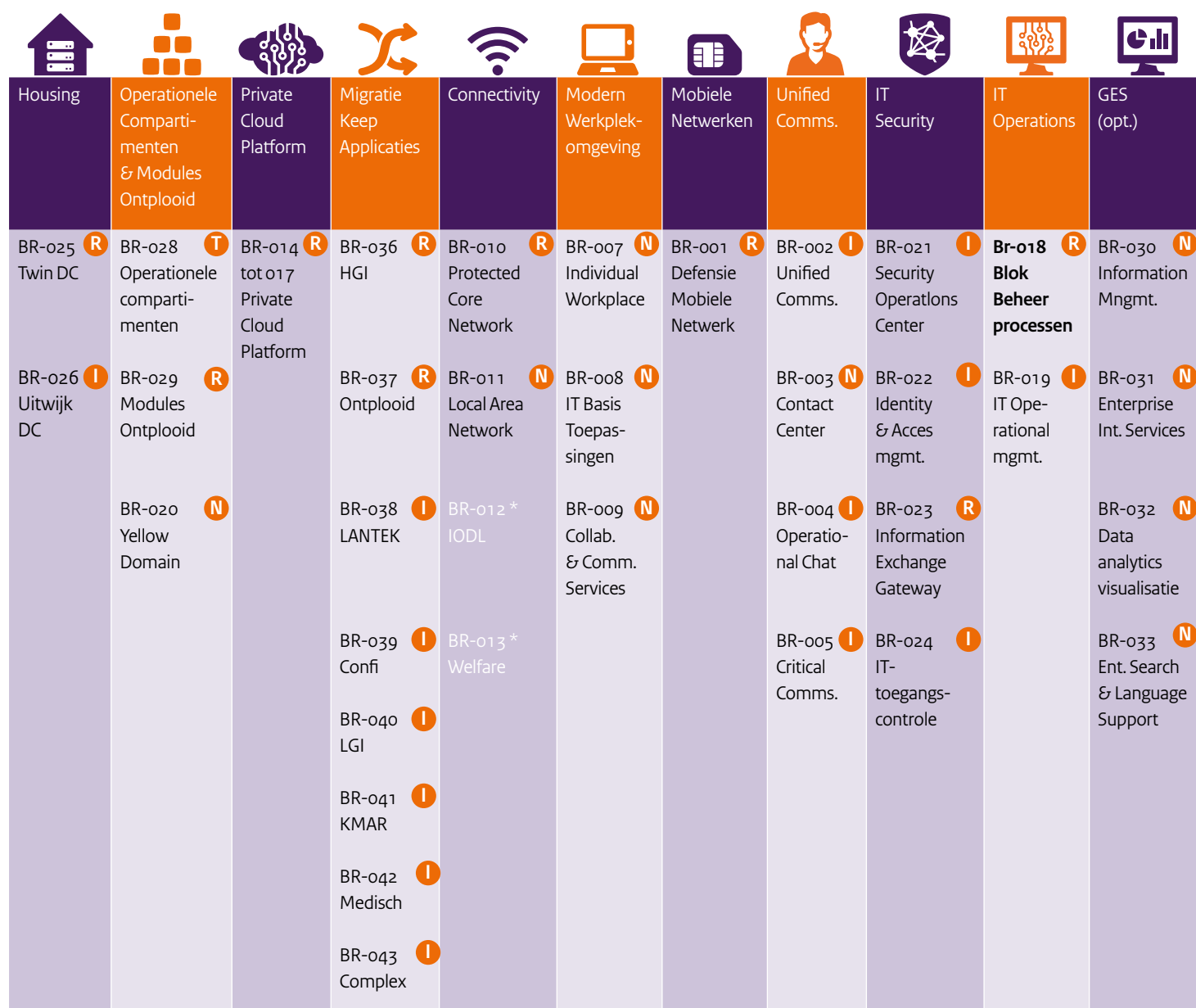
Het blok Operationele Compartimenten (BR-028) is in TBS en de uitrol is afgerond.

Het blok Defensie Mobiele Netwerk (BR-001), Unified Communications (BR-002), Protected Core Network (BR-010), de Private Cloud blokken (BR-014, BR-015, BR-016 en BR-017 (als één blok weergegeven in figuur 1), IT Operational Management (BR-019), Identity & Access Management (BR-022), Information Exchange Gateway (BR-023), IT Toegangscontrole (BR-024), Twin DC Datacenter (BR-025), Modules Ontplooid (BR-029), Migratie Keep Applicaties Hooggerubriceerde Informatievoorziening (MKA HGI) (BR-036) en MKA Ontplooid (BR-037) bevinden zich in de realisatiefase. Het Blok Beheer Processen (BBP) is overgaan van project- naar de gangbare blok (resultaat) besturing onder de naam Blok Beheerprocessen (BR-018).

Het blok Security Operations Center (BR-021) en de gebundelde MKA blokken (MKA Lantek (BR-038), MKA Confī (BR-039), MKA LGI (BR-040), MKA KMAR (BR-041), MKA Medisch (BR-042) en MKA Complex (BR-043) bevinden zich in de initiatiefase. Bij de overgang van de initiatiefase naar de realisatiefase van deze blokken wordt gebruik gemaakt van de stuurmiddelen zoals vastgelegd in de samenwerkingsovereenkomst.

De initiatiefases van de blokken Operational Chat (BR-004) en Critical Communications (BR-005) zijn nog altijd gepauzeerd in afwachting van de realisatie van blok Unified Communications. Dit is in lijn met de contractuele stuurmiddelen. Van het blok Uitwijk Datacentrum (BR-026) is de initiatie gepauzeerd vanwege het uitblijven van de omgevingsvergunning.

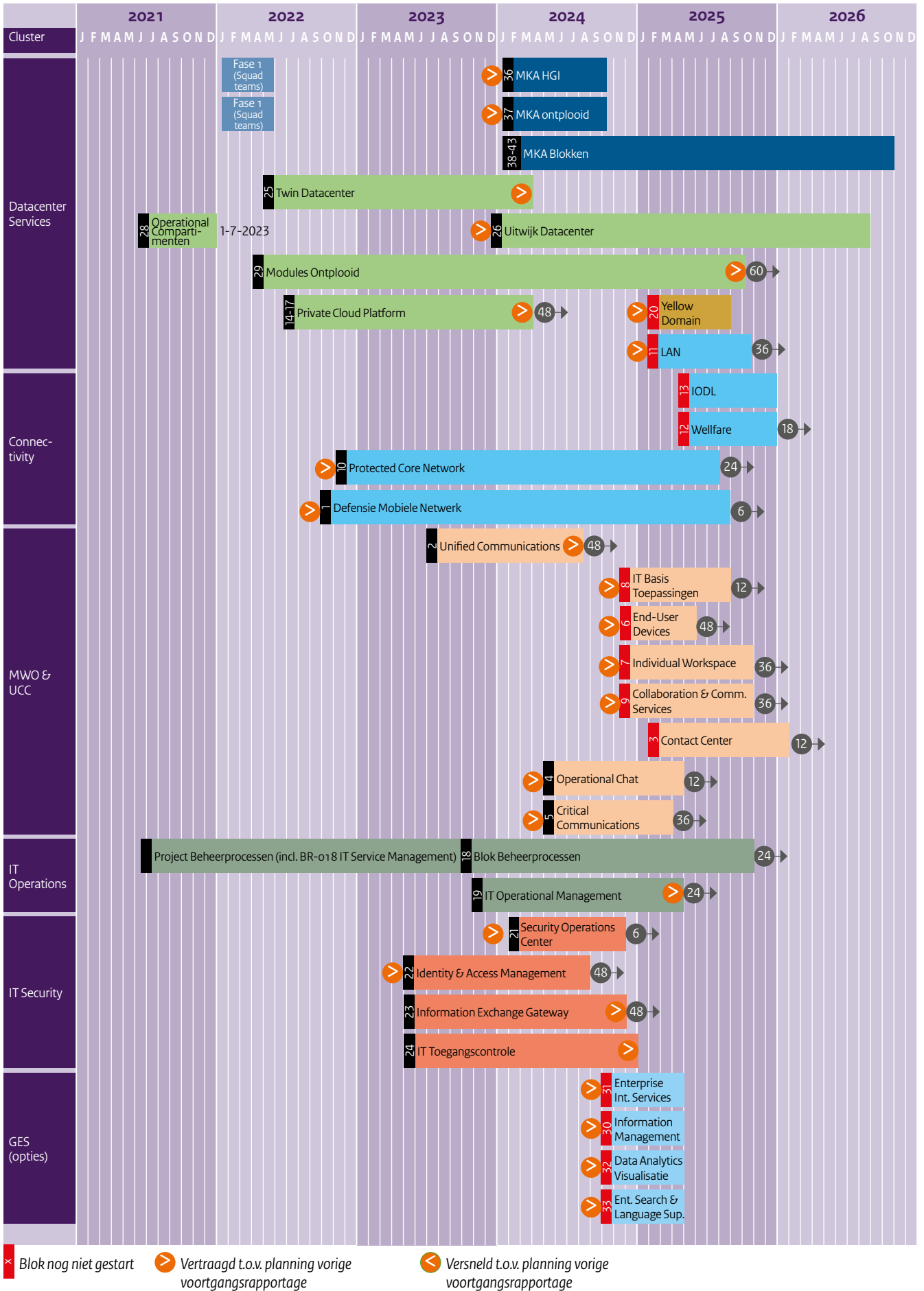
⁴ In de vorige rapportages is sprake geweest van 42 blokken. Blok BR-018 was als project beheerprocessen in uitvoering genomen en derhalve uit het blokkenoverzicht verdwenen. Inmiddels is besloten de uitvoering van dit project weer als blok aan te lopen en is blok BR-018 nu als Blok Beheerprocessen opgenomen in de rapportage.

Vetgedrukt Gewijzigd t.o.v. vorige voortgangsrapportage **N** Nog te starten **I** Initiatie **R** Realisatie **U** Uitrol **T** Terbeschikkingstelling/Exploitatie

* Buiten programma door Defensie uitgevoerd

Figuur 1 Status blokken 31-12-2023

Figuur 2 Planning 26-06-2023

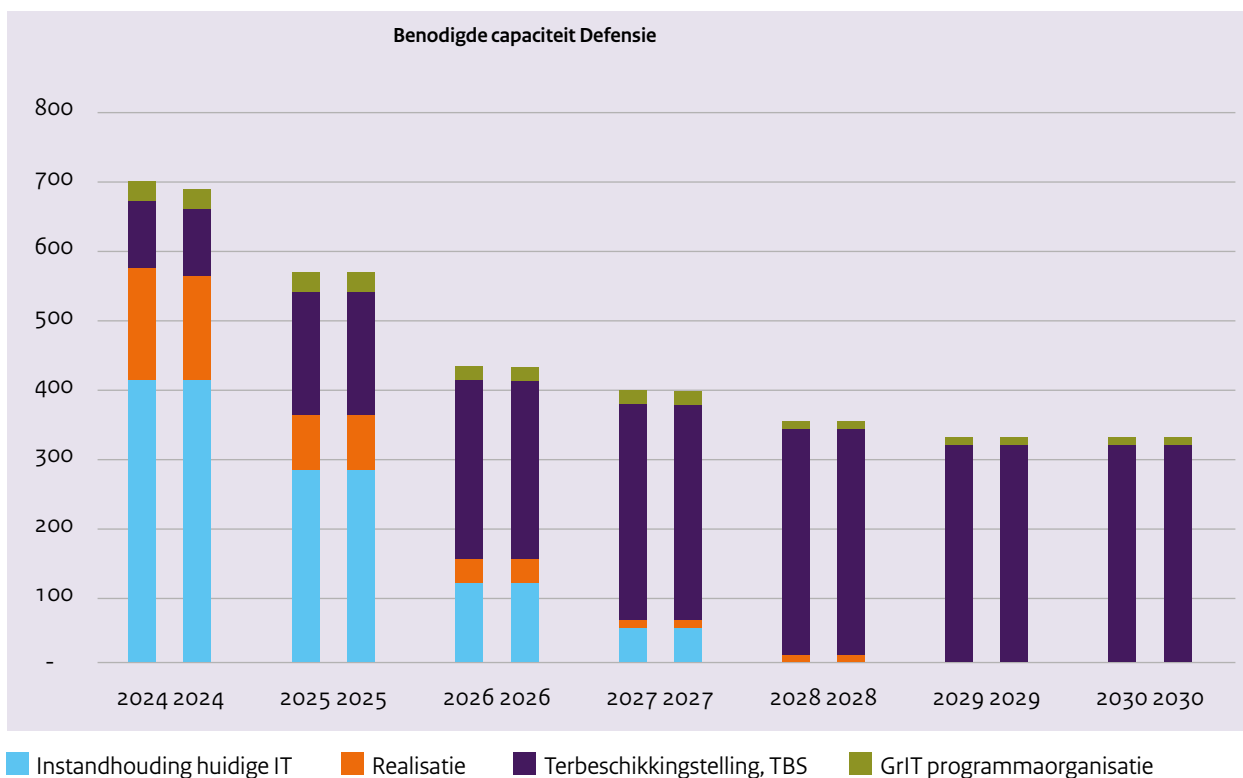
2.4 Defensiecapaciteit

Het realiseren van GrIT vraagt om voldoende expertise en capaciteit, wat gezien de krapte op de arbeidsmarkt en de capaciteitsvraag van andere grote IT-projecten en -programma's een grote uitdaging is en blijft. In de tweede helft van 2023 is de benodigde Defensiecapaciteit vrijwel volledig naar behoefte ingezet. Er heeft in 2023 geen verdringing in capaciteit plaatsgevonden ten opzichte van de grote IT/BV-programma's.

Eind 2023 is de capaciteit voor GrIT tot en met Q2 2024 vastgelegd en zijn de plangegevens voor de tweede helft van 2024 en 2025 geactualiseerd. Een belangrijk uitgangspunt blijft dat de continuïteit van de huidige IT-dienstverlening geborgd is. Het resultaat is dat GrIT in voldoende mate beschikt over de specifieke Defensiecapaciteit en -kennis die nodig is om de blokken van GrIT in realisatie te kunnen uitvoeren.

Figuur 3 geeft een beeld van de benodigde defensiecapaciteit. De eerste kolom van een jaar geeft de oude capaciteitsvraag weer, de tweede kolom de geactualiseerde capaciteitsvraag. Dit beeld is gebaseerd op de vastgestelde planning van 26 juni 2023.

De toepassing van het huidige toewijzingsproces impliceert dat de capaciteitsbehoefte voor de realisatie fase alleen voor 2024 en 2025 is aangepast. De capaciteit voor de periode na 2025 wordt tijdens komende rondes van het toewijzingsproces stapsgewijs geactualiseerd.

Figuur 3 Benodigde capaciteit (defensiemedewerkers) voor de realisatie van het programma GrIT en instandhouding (huidige IT en TBS) per 31-12-2023

2.5 Kosten

Deze paragraaf geeft inzicht in de ontwikkeling van de kosten voor de realisatie en de exploitatie van het programma tot en met 2030. De totale verwachte kosten zijn gestegen met € 22,5 miljoen, te weten een stijging van € 22,3 miljoen in de realisatie en circa € 26,8 miljoen in de exploitatie en een daling van de risicoreservering met € 26,6 miljoen. De vrije ruimte, het verschil tussen de verwachte kosten en het voor het programma in het DLP beschikbare budget (voor zover positief), daalt - per saldo - met € 7,0 miljoen. Het verschil van € 15,5 wordt gecompenseerd door dekking vanuit bestaande JIVC budgetten.

Op peildatum 31-12-2023 is een aantal onzekerheden geïdentificeerd die in de komende periode mogelijk de inzet van (een deel van) de vrije ruimte vereisen. De financiële impact van deze onzekerheden was op de peildatum nog onvoldoende hard om in de cijfers te verwerken. In de vertrouwelijke bijlage bij deze voortgangsrapportage wordt nader ingegaan op de vrije ruimte. Ook de consequenties voor het programma als gevolg van het herijkte strategie GrIT (Kamerstuk 35 728, nr. 13) en de impact van het bij de start van het tweede kwartaal van 2024 voor GrIT te herijken HLO, zijn nog niet inzichtelijk. De financiële impact hiervan wordt in de tweede helft van 2024 samen met de impact van de groeiende defensieorganisatie voor de IT-diensten in de jaarlijkse actualisering van de business case uitgewerkt.

In bijlage 1 is de financiële verantwoording 2023 programma Grensverleggende IT opgenomen.

2.5.1 Realisatie

De geplande kosten voor realisatie van het programma zijn per saldo met € 22,3 miljoen toegenomen, door meerkosten in de bouw van de blokken, een verschuiving van kosten van de exploitatiefase naar de realisatiefase en een daling van de geplande kosten door een verschuiving in de blokkenplanning. De effecten hiervan zijn in onderstaande figuur 4 weergegeven en hieronder in detail toegelicht.

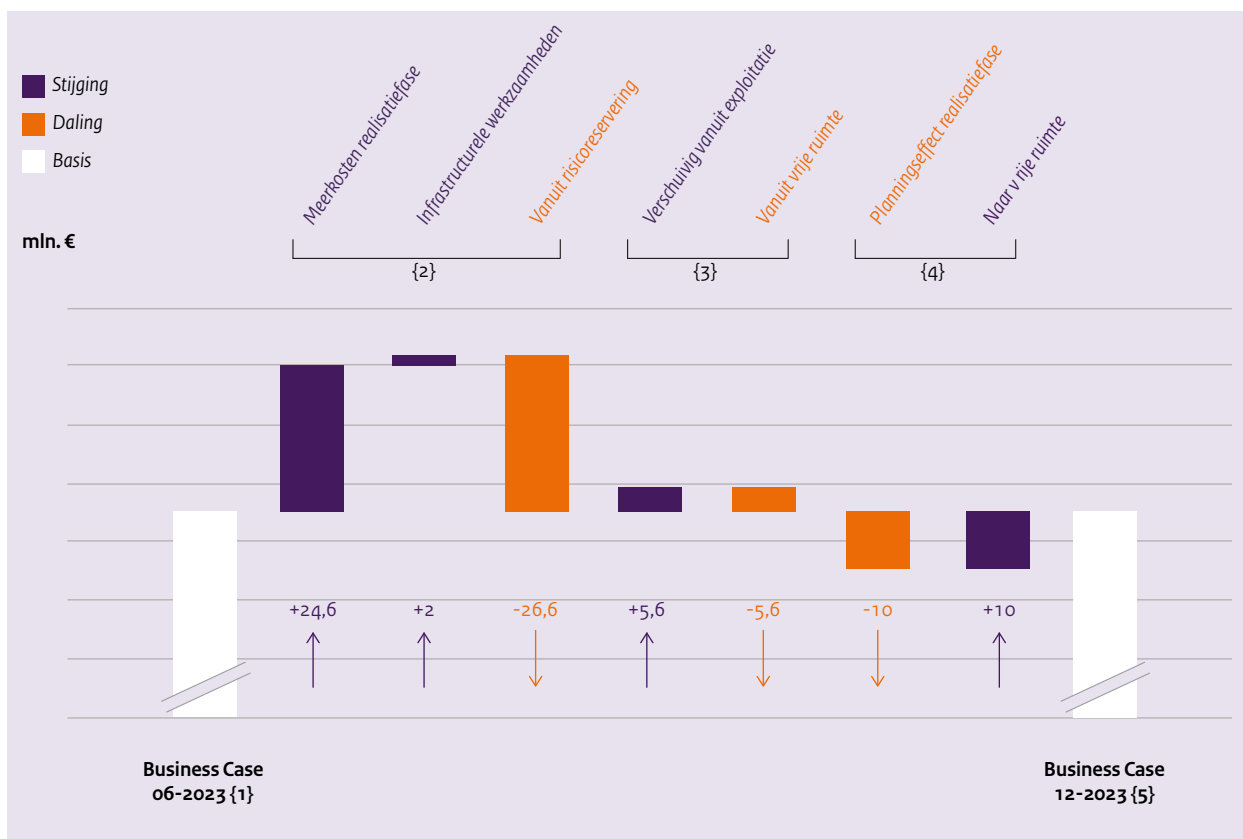
Realisatie consortium: dit zijn kosten voor de bouw van blokken door het consortium. Bij de realisatie van de blokken zijn ten opzichte van de vorige voortgangsrapportage extra kosten ontstaan van € 26,6 miljoen. Deze kosten worden volledig gefinancierd uit de risicoreservering van het programma (zie {2} in de figuur hieronder).

De extra kosten zijn voornamelijk het gevolg van complexiteit van de opdracht en extra inzet van het consortium in het gemengde team voor de Beheerprocessen (BR-018). Daarnaast zijn er extra kosten gemaakt als gevolg van extra inzet van IT Control en Governance. Verder zijn er extra kosten gemaakt binnen diverse andere blokken, het betreft hier voornamelijk de blokken: Private Cloud Platform blokken (BR-014-017), Modules Ontplooid (BR-029) en de Security blokken (BR-021-024). Bovengenoemde wijzigingen worden per blok verder toegelicht in de commercieel vertrouwelijke bijlage. Ook bij de uitvoering van de werkzaamheden via het Rijksvastgoedbedrijf zijn extra kosten gemaakt voor infrastructurele werkzaamheden rondom de datacenters.

Tijdens de uitvoering van het project GrIT is gebleken dat er binnen enkele blokken hardware en software (inclusief daarvoor benodigde uren) reeds in de realisatiefase benodigd is. De bijbehorende kosten waren initieel in de exploitatiefase begroot. Hierdoor stijgt de initiële investering met € 5,6 miljoen {3}. Hiertegenover staat een daling van dezelfde omvang in de exploitatiekosten, die in paragraaf 2.5.2 staat benoemd.

Daartegenover staan geraamde lagere kosten van € 10,0 miljoen als gevolg van verschuivingen in de planning {4}. Dit bedrag wordt toegevoegd aan de vrije ruimte van het programma GrIT.

Risicoreservering: De risicoreservering neemt als gevolg van bovenstaande uitputting - per saldo - af met circa € 26,6 miljoen. Na actualisatie van de risicoinschatting van het programma blijkt dat de resterende risicoreservering per 31-12-2023 geen ruimte meer biedt voor de volledige impact van de benoemde risico's. Hierdoor zal bij een tegenvaller mogelijk de overige risicoreservering of de vrije ruimte worden aangesproken. In de commercieel vertrouwelijke bijlage wordt dit in detail toegelicht.

Figuur 4 Financiële ontwikkeling programmakosten

2.5.2 Exploitatiekosten

De geplande kosten voor exploitatie zijn in de eerste helft van 2023 per saldo toegenomen met € 26,8 miljoen. Dit bedrag is gebaseerd op drie wijzigingen: meerkosten in de exploitatie van de blokken, een verschuiving van kosten van de exploitatiefase naar de realisatiefase en een daling van de verwachte kosten als gevolg van een andere planning. De effecten hiervan zijn in onderstaande figuur 5 weergegeven en hieronder in detail toegelicht.

Binnen de totale exploitatiekosten (t/m 2030) van het programma GrIT zijn meerkosten opgetreden van € 41,3 miljoen. Voor 15,5 miljoen worden de extra kosten gefinancierd uit het bestaande exploitatiebudget van JIVC, de overige extra kosten worden uit de vrije ruimte gefinancierd ({2} in figuur 5).

De extra kosten wordt voornamelijk veroorzaakt door de aanpassingen in het uitvoeringsplannen van BR-024 (IT Toegangscontrole), waarbij de keuze is gemaakt voor andere hardware- en software-oplossingen én BR-023 (Information Exchange Gateway) waarbij is gekozen voor een ander product en bijbehorende licentiemodel. Daarnaast zijn er kosten gemaakt voor de extra inzet van *IT Control en Governance*. Verder zijn er extra kosten gemaakt binnen diverse andere blokken, het betreft hier de

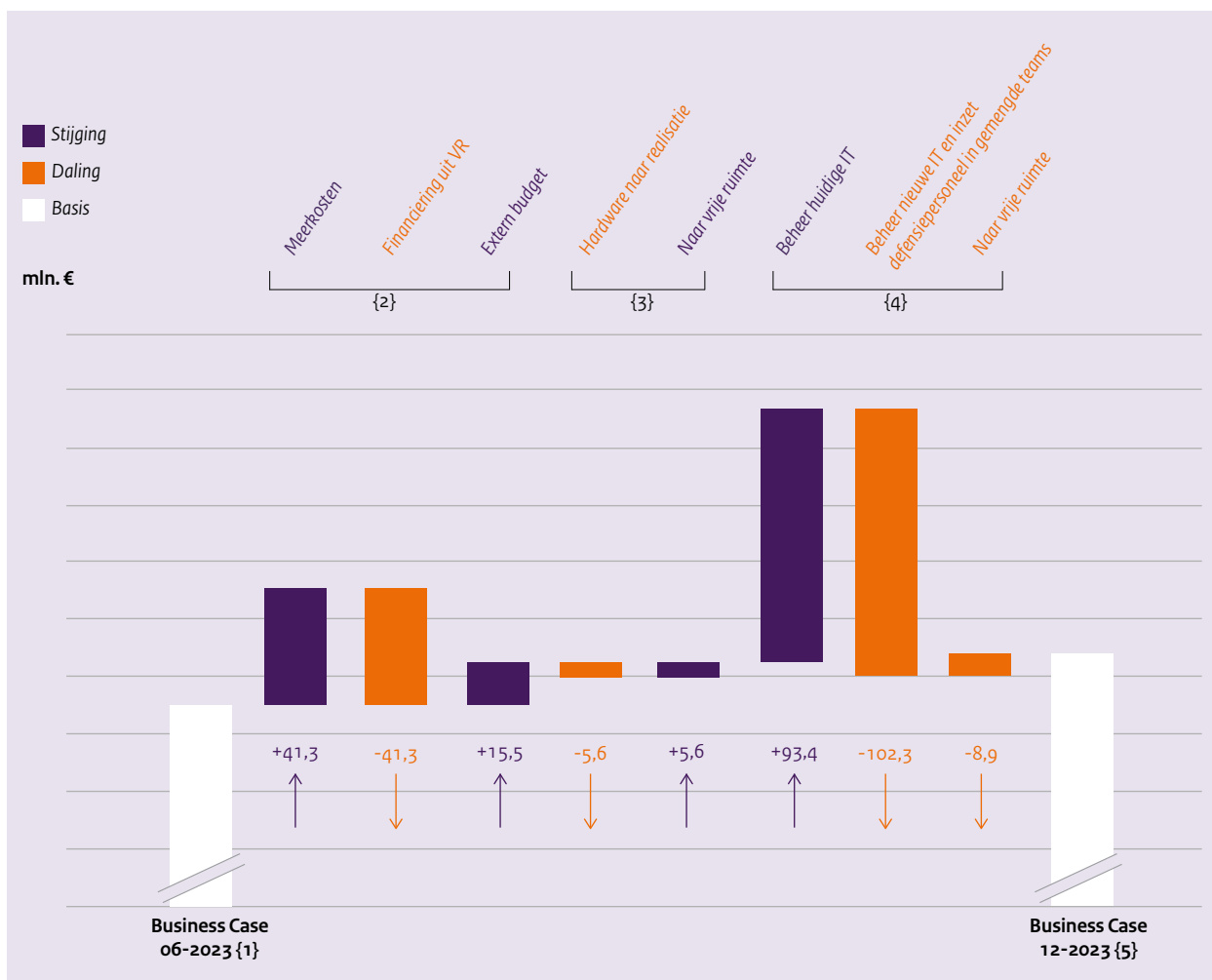
blokken: BR-025 (Twin datacenter) en BR-029 (Modules Ontplooid). Bovengenoemde kosten worden uit de vrije ruimte gefinancierd.

Daarnaast zijn er extra kosten binnen het programma GrIT opgenomen als het gevolg van kwantitatieve uitbreidingen in de terbeschikkingstellingsfase. Deze kosten worden gefinancierd uit bestaande exploitatiebudgetten van JIVC. Het betreft hier voornamelijk de uitbreiding van hardware, software en beheer ten behoeve van diverse projecten binnen JIVC. Deze projecten maken gebruik van de functionaliteiten die door het programma GrIT worden geleverd.

Dit is een effect dat zich vaker zal gaan voordoen, omdat GrIT de basis legt voor een groot deel van alle Defensie-IT. In een groeiende organisatie waarin IT een steeds grotere rol speelt, zal de behoefte aan de infrastructuur die GrIT bouwt sterk toenemen. Hoe meer IT Defensie toepast, hoe meer reken en opslagcapaciteit in de GrIT-exploitatie beheerd zal moeten worden en daardoor zullen de exploitatiekosten stijgen. In de voortgangsrapportage over de tweede helft van 2024 zal hierover meer inzicht worden gegeven.

Zoals eerder is gemeld in paragraaf 2.5.1: tijdens de uitvoering van het project GrIT is gebleken dat er hardware en software (inclusief daarvoor benodigde uren) al in de realisatiefase benodigd is. De bijbehorende kosten waren initieel in de exploitatiefase begroot, hierdoor daalt de exploitatieraming met 5,6 miljoen {3}. Hiertegenover staat een stijging van gelijke omvang in de realisatiefase.

Als gevolg van verschuivingen in de planning (zie paragraaf 2.3) worden meerdere blokken op een ander moment gestart dan in de vorige voortgangsrapportage was vermeld. Als gevolg hiervan zullen delen van de nieuwe IT-infrastructuur later live gaan en zal Defensie langer gebruik maken van de huidige IT-infrastructuur. Doordat de huidige IT-infrastructuur lagere beheerlasten kent dan de nieuwe IT-infrastructuur, zullen in de periode 2022-2030 de totale beheerlasten lager zijn. Daar staat tegenover dat Defensie ook later gebruik kan maken van de aanvullende functionaliteit en continuïteit die de nieuwe IT-infrastructuur biedt. Hierdoor stijgen de verwachte uitgaven voor het beheer van de huidige IT-infrastructuur in de periode tot 2030 met circa € 93,4 miljoen. De kosten voor het beheer van de nieuwe IT dalen in dezelfde periode naar verwachting met circa € 84,0 miljoen en de inzet van Defensiepersoneel in de gemengde teams van GrIT daalt met circa € 18,3 miljoen. In totaal daalt de raming van de nieuwe IT hierdoor met € 102,3 miljoen. Per saldo dalen de kosten ten opzichte van de vorige voortgangsrapportage met € 8,9 miljoen {4}. Dit bedrag wordt toegevoegd aan de vrije ruimte. Na 2030 zullen de jaarlijkse kosten naar verwachting per saldo hoger zijn.

Figuur 5 Financiële ontwikkeling exploitatiekosten

2.5.3 Budget

Zoals hierboven aangegeven stijgen de totale verwachte kosten tot en met 2030. Daartegenover staat - zoals in paragraaf 2.5.2 genoemd - dat ook het budget is gestegen door externe financiering uit de bestaande JIVC budgetten. Het budget voor de business case GrIT is hierdoor met € 15,5 miljoen toegenomen.

Totaalbudget GrIT in vorige voortgangsrapportage (30-06-2023):	€ 3.282,5 miljoen
Toename budget:	€ 15,5 miljoen
Totaalbudget GrIT per 31-12-2023:	€ 3.298,0 miljoen

In bovenstaand overzicht is het budget voor de Generieke Services (GES) blokken nog niet zichtbaar. Deze staat nog separaat opgenomen in het DLP.

2.5.4 Verplichtingen en kasuitgaven binnen scope GrIT

Deelfasen	openstaand per 31-12-22	aangegaan in 2023	betaald in 2023	openstaand per 31-12-23
Grensverleggende IT - Realisatiefase	119,4	109,6	83,7	145,4
Terbeschikkingstellingsfase	82,9	90,1	35,4	137,6
Totaal	202,3	199,7	119,1	283,0

Tabel 1 Verplichtingenstand business case GrIT (x mln. EUR. prijspeil 2023)

Op het project Grensverleggende IT is gedurende 2023 in totaal € 83,7 miljoen betaald. Hiervan is € 70,5 miljoen uitgegeven aan de activiteiten die zijn uitgevoerd door het consortium inzake de realisatie van de blokken. In de terbeschikkingstellingsfase van het project is gedurende 2023 in totaal € 35,4 miljoen betaald.

In de vertrouwelijke bijlage wordt nader ingegaan op de toelichting bij bovenstaande tabel. Naast de bovengenoemde kasuitgaven worden in de voortgangsrapportage namelijk ook kosten toegewezen voor onder meer de inzet van Defensiepersoneel.

2.6 Governance

Als onderdeel van de besluitvorming over de herijking van de besturing en aanpak van GrIT is, op het verzoek van de Secretaris Generaal (SG) om de sturing te vereenvoudigen, de Governance van GrIT sterk gewijzigd ten opzicht van de vorige rapportage. Hieronder wordt puntsgewijs weergegeven welke veranderingen hebben plaatsgevonden:

2.6.1 Opdrachtgeverschap/opdrachtnemerschap voor het Programma GrIT

- De SG heeft de rol van opdrachtgever voor het programma GrIT overgedragen naar de Commandant der Strijdkrachten (CDS).
- De CDS is daarmee de opdrachtgever voor het programma GrIT en daarom niet langer opdrachtnemer. De commandant van het Commando Materieel en IT (COMMIT) is de nieuwe opdrachtnemer GrIT. Hij heeft deze rol gedelegeerd aan de Directeur Joint IV Commando (JIVC).
- De programmadirecteur GrIT is rechtsreeks onder de Directeur JIVC gepositioneerd.

2.6.2 Sturing programma GrIT

- De Stuurgroep Digitale Transformatie is op 11 december 2023 opgeheven. De digitale transformatie van Defensie wordt met ingang van 2024 in een themasessie van de reguliere bestuursraad besproken. Naar verwachting wordt vier maal per jaar deze themasessie georganiseerd.
- De Programma Board GrIT staat onder leiding van de plaatsvervangend CDS als opdrachtgever. Hij heeft het mandaat voor de uitvoering van de in de business case GrIT beschreven opdracht. De samenstelling van de Programma Board GrIT aangepast op basis van de wijzigingen in het opdrachtgeverschap en het opdrachtnemerschap.

2.7 Kwaliteitsmanagment

Quality Assurance (QA) heeft geconstateerd dat opvolging van de constatering in de QA-appreciatie achterblijft. Om dit te verbeteren is vanaf Q4 2023 in de QA-appreciatie de reactie van de programmadirecteur op de aangedragen constatering meegenomen. Dit maakt het voor de lezer inzichtelijk welke acties er ter verbetering van de kwaliteit van het programma worden genomen, zowel binnen als buiten het programma. Onderdeel van de herijking is dat de QA-functie in 2024 door een onafhankelijke derde partij zal worden ingevuld, net zoals dat bij andere grote IT/BV-programma het geval is.

2.7.1 Onderzoeken/appreciaties/assessments

QA heeft een aantal thema's onderzocht:

- de QA-rol zoals die binnen GrIT wordt uitgevoerd (uitgevoerd door QA van een ander groot Defensie IT-project);
- soft controls;
- afhankelijkheden met andere Defensie IT-programma's;
- continuïteit van de dienstverlening in relatie tot GrIT.

2.7.2 Verbetermanagement

In afwachting van de herijking en het verbeterplan is er een aantal onderzoeken gepauzeerd om capaciteit vrij te maken voor de herijking en het verbeterplan. Nog lopend zijn de twee volgende onderzoeken:

- de analyse van het acceptatieproces rondom een blok;
- het door het consortium beschrijven van de processen rond inrichting van compliance- en securitymanagement voor GrIT.

Op de adviezen uit het tussentijds CIO-oordeel van begin 2023 is geringe verdere voortgang geboekt; 42 van de 49 adviezen zijn geïmplementeerd. Terugkijkend in de tijd heeft QA naast de 7 openstaande punten 7 reeds gesloten punten wederom aangedragen als input voor het verbeterplan.

2.7.3 Continu verbeteren

QA heeft in samenspraak met consortium het proces van risico- en issue management bijgesteld om meer impact te krijgen uit beide processen. Zie hierna verder bij Risicomanagement en -beheersing.

2.8 Risicomanagement en -beheersing

Risicomanagement en -beheersing heeft continu aandacht. Uit een analyse binnen GrIT is gebleken dat de impact van risicomanagement en -beheersing te gering is. Om tot een effectievere centrale aanpak te komen, zijn risico's en issues gecategoriseerd naar onderstaande tabel. In 2024 worden hiervan de eerste positieve effecten verwacht, zoals het sneller kunnen schakelen wanneer een risico zich manifesteert. Ook is vastgesteld dat, als gevolg van mutaties in de risico's, de financiële waarde van de risico's voor het eerste groter is dan de reguliere risicoreservering (zie ook de financiële paragraaf).

Als gevolg van het werken aan de herijking en het verbeterplan is de voortgang in implementatie van risico-mitigerende maatregelen beperkt gebleven. Als gevolg van de herijkte strategie kunnen de risico's wijzigen. Bij de uitwerking van de strategie in de herijking van de business case is hier aandacht voor. Als onderdeel van het uitwerken van de nieuwe strategie wordt een deepdive gericht op risico's georganiseerd. Daarbij wordt het risicolog en de mitigerende maatregelen geactualiseerd.

In weergave en de toelichting van de risico's wordt een onderscheid gemaakt tussen enerzijds programma-gerelateerde risico's en anderzijds puur de financiële effecten voor de risicoservering van GrIT.

De programma-gerelateerde risico's hebben een mogelijk effect op product, tijd, imago, eindgebruikers en / of op geld. Waar het een effect heeft op de financiën voor GrIT en daarmee de risicoservering GrIT is dat expliciet aangegeven. Onder een hoofd risico kunnen meerdere deelrisico's vallen. Dit betekent derhalve dat de kans en impact van programma-gerelateerde risico's en financieel-gerelateerde risico's verschillend kunnen zijn.

Risico	Programma		Gerelateerd tot aanspraak risicoservering	
	Kans	Impact	Kans	Financiële impact
1. Onvoldoende regie	Groot	Groot	Groot	Zeer groot
2. Tekort aan menskracht	Gemiddeld	Zeer groot	Zeer groot	Zeer klein
3. Levertijden hardware door chiptekorten	Klein	Klein	Klein	Klein
4. Wijzigingen in TO als gevolg van technologische ontwikkelingen en actuele behoeften Defensie	Gemiddeld	Gemiddeld	Gemiddeld	Klein
5a. Contractuele geschillen: Partiële Exit / leverancierswisselingen	Gemiddeld	Groot	Groot	Klein
5b. Contractuele geschillen: Gehele exit	Zeer klein	Zeer groot	Zeer klein	Zeer groot
6. Afbouw van de huidige IT-infrastructuur vindt niet (snel genoeg) plaats	Groot	Groot	Gemiddeld	Groot
7. Externe factoren: (vergunningstrajecten, wereldorde, huisvesting etc.)	Klein	Groot	Klein	Groot

Tabel 2 *Samengevatte weergave waardering hoofd risico's voor zowel programma als risicoservering in kans en impact*

1. Onvoldoende regie.

Onvoldoende regie betekent dat Defensie haar verantwoordelijkheden vanuit de samenwerkings-overeenkomst met het consortium niet of niet voldoende kan vervullen. Zowel de kans als impact voor het programma van dit risico is groot gegeven de situatie in de tweede helft van 2023. De financiële kans van dit risico is mede op basis van het AICT-advies terzake sturing op de leverancier verhoogd ten opzichte van de vorige rapportage naar groot met een ongewijzigde impact van zeer groot.

Onder dit hoofd risico valt eveneens stakeholdermanagement en communicatie. In de tweede helft van 2023 is een overleg met belangrijke stakeholders binnen Defensie ingesteld, mede om grip te houden op de scope van GrIT en behoeftes.

Met de herijkte strategie van het programma GrIT wordt getracht dit risico te mitigeren. Zo wordt de governance van het programma eenvoudiger gemaakt om sneller keuzes te kunnen maken. Daarnaast wordt het consortium strakker aangestuurd en wordt er duidelijker geprioriteerd. Deze maatregelen moeten ertoe leiden dat de kans dat dit risico zich manifesteert wordt verkleind.

2. Tekort aan menskracht

De kans dat dit risico zich manifesteert wordt ongewijzigd als gemiddeld ingeschat. Dit sluit aan bij de algemene schaarste binnen Defensie en het IT-domein in Nederland. De impact voor het programma en oplevering van producten is ongewijzigd als zeer groot beoordeeld aangezien het gevolg op de programmaplanning significant is. De financiële kans en impact zijn ongewijzigd. Dat betekent dat de kans op het financiële risico zeer groot is, maar de impact zeer klein. Dit komt door de reeds genomen mitigerende maatregelen, waaronder het beschikbaar maken van financiële middelen vanuit de vrije ruimte voor het vergroten van de personele capaciteit. Daarom wordt er op dit moment geen beroep gedaan op de risicoreservering.

Voor dit risico geldt dat een nadere uitwerking van de herijkte strategie de consequenties inzichtelijk moet maken. Bij het uitwerken van een integrale planning wordt immers aandacht gegeven aan de prioritering, volgorde en werkzaamheden van Defensie en het consortium. De keuzes die hierin gemaakt worden vragen een passende personele capaciteit.

3. Levertijden hardware door chiptekorten

Dit risico is ongewijzigd sinds de laatste voortgangsrapportage. Gezien de geopolitieke verhoudingen blijft zowel het programma als het financieel risico gelijk met een kleine kans en impact. Omdat dit risico veel aspecten van het programma raakt is het niet de verwachting dat dit risico wijzigt naar aanleiding van de herijkte strategie.

4. Wijzigingen in Technisch Ontwerp (TO) als gevolg van technologische ontwikkelingen en actuele behoeften Defensie.

Het programma- en financiële risico is ten opzichte van de voorgaande rapportage gelijk gebleven met kans en impact voor het programma gemiddeld en in financiële zin respectievelijk gemiddeld en klein. De IT blijft zich in een hoog tempo ontwikkelen. Ook wijzigen de behoeftes van Defensie zich in de loop der tijd. Voor opdrachtverstrekking wordt gecontroleerd welke producten gebruikt gaan worden en of deze nog steeds toekomstbestendig zijn. Om dit risico te reduceren, wordt het Technisch Ontwerp (TO) bloksgewijs bij start realisatie en na afronding realisatie geactualiseerd.

Tijdens de realisatiefase zijn de kosten hiervan tot nu toe beheersbaar: het betreft voornamelijk extra uren als gevolg van herontwerp. In de exploitatiefase zijn de financiële gevolgen van een veranderd ontwerp groter. Voor zover die zich al hebben voorgedaan zijn deze binnen het bestaande budget opgevangen. Op dit moment wordt nog onderzocht wat de impact is van de mogelijke wijzigingen in de resterende blokken, waarvan het TO nog niet is vastgesteld.

5a. Contractuele geschillen - Partiële Exit / leverancierswisselingen.

De kans op contractuele geschillen is ongewijzigd gemiddeld met grote impact. Dit omdat mutaties in leveranciers als gevolg van productwijzigingen, afsplitsingen of overnames (zeer) grote invloed kunnen hebben op doorlooptijd in oplevering van GrIT-functionaliteiten. Dit is bij langdurige projecten een normaal verschijnsel. De financiële kans is ongewijzigd groot met een kleine impact. De kans op mutaties in leveranciers is ingegeven op basis van eerdere ervaringen

omdat dit meerdere malen is voorgekomen en enige financiële invloed heeft. Aangezien er blokken met grote financiële waarde al vergevorderd zijn of reeds middelen aan de risicoreservering zijn onttrokken, is de financiële rest impact derhalve klein. De ontwikkelingen ten aanzien van de toekomst van Atos worden door Defensie actief gevolgd.

Volledig mitigeren is niet mogelijk. Wel is dit deels door de eerdere betrokkenheid van het consortium bij opstellen van het initiatiedocument geborgd (zie Risico 4). Hierbij moet worden opgemerkt dat afgelopen periode geen nieuwe blokken zijn gestart.

Voor dit risico geldt dat Defensie de ontwikkeling nauwgezet volgt. Daarbij wordt, in samenwerking met de hoofdaannemer, gewerkt aan alternatieve scenario's. Dit doet Defensie om de impact, mocht dit risico zich voordoen, zo klein mogelijk te maken. Daarnaast heeft Defensie met de herijking van de strategie de aansturing van het consortium zakelijker ingericht als een extra mitigerende maatregel.

5b. Contractuele geschillen - Gehele exit

De kans voor het programma en in financiële zin voor de risicoreservering is ongewijzigd zeer klein met zeer grote impact. Een veelheid aan blokken met een hoge financiële waarde zijn al vergevorderd. Gevolgen bij een gehele exit zijn en blijven majeur.

Om de kans op conflicten te verminderen, worden mogelijke belangenconflicten vroegtijdig besproken en waar nodig in de bestaande overlegstructuur geëscaleerd. Daarnaast zijn er mitigerende maatregelen als *cultural fit*-programma's, onboardings- en heisessies die bijdragen aan het bevorderen van de onderlinge samenwerking. De opvolging van de aanbevelingen van AclCT ten aanzien van de Regievoering op het contract kan ook als mitigerende maatregel worden gezien.

6. Afbouw van de huidige IT-infrastructuur vindt niet (snel genoeg) plaats - Baten worden niet of slechts gedeeltelijk gerealiseerd.

De kans en impact voor het programma zijn beide ongewijzigd groot. De financiële kans blijft gemiddeld met een gelijkblijvende grote impact. Vanwege vertraging de blokken kunnen de Defensieonderdelen pas later over nieuwe IT/nieuwe functionaliteit voor hun activiteiten beschikken wat leidt tot inefficiënties en minder effectiviteit van de operationele inzet. Financieel is het effect anders dan in operationele zin in verband met een 'lagere' invloed op kans voor nadelige exploitatiekosten.

De herijkte strategie zal leiden tot sneller opleveren van functionaliteiten. In de nieuwe opzet van de herijkte strategie kunnen delen van de huidige IT onderdeel worden van de GrIT-releases. Dat heeft tot gevolg dat (delen van) de huidige IT langer in stand moeten worden gehouden, waardoor afbouw later zal plaatsvinden.

7. Externe factoren:

De kans op, en impact van, het risico 'externe factoren' voor zowel het programma en in financiële zin is gelijk gebleven met kleine kans en een grote impact.

- Verkrijgen omgevingsvergunningen: Het risico van het verkrijgen van omgevingsvergunning is nu enkel nog van toepassing op de verbouwing van het uitwijkdatacenter (BR-026). Mitigerende maatregelen zijn op de locatie getroffen om stikstofuitstoot tijdens de bouw tot nul te reduceren conform de provinciale eis. Op 26 juli 2023 is de milieuvergunningaanvraag gepubliceerd. Hierop zijn in oktober twee bezwaarschriften binnengekomen van Evides en de Brabantse Milieu Federatie. Defensie is in gesprek met beide partijen. Pas als de milieuvergunning rond is kan de bouwvergunning worden gepubliceerd.

- Gewijzigde wereldorde: De inschatting van het risico van de gewijzigde wereldorde is gehandhaafd. Dit betekent dat het nog altijd impact kan hebben op beschikbaarheid van personeel vanuit Defensie voor het programma GrIT, hogere kosten als gevolg van prijsstijgingen en beschikbaarheid van hardware componenten en dergelijke. De behoefte van de defensieonderdelen voor het (door GrIT) leveren van nieuwe IT - ook in volumes - wordt groter. Dit risico wordt beïnvloed door de herijkte strategie van het programma. Bij de uitwerking van de strategie in de business case worden deze aspecten dan ook meegenomen om tot een integrale inschatting te komen.

2.9 Regie en invulling samenwerking

In de afgelopen periode zijn maatregelen genomen om de samenwerking tussen het consortium en Defensie te optimaliseren. Defensie heeft ervoor gekozen om de samenwerkingsrelatie zakelijker in te richten en het consortium scherper aan te sturen op resultaat. Dit alles wordt gerealiseerd onder het werkhema: “nieuwe zakelijkheid met behoud van de relatie”. Voorbeelden hiervan zijn:

- Defensie spreekt het consortium duidelijk aan op het achterblijven van de beoogde resultaten en realisatieverantwoordelijkheden.
- Defensie spreekt het consortium aan op het leveren van capaciteit met de benodigde kennis, kunde en ervaring om de afgesproken werkzaamheden uit te voeren. (zie ook paragraaf 2.1.1)
- De informatiepositie van Defensie was onvoldoende om de prestaties en de voortgang van het consortium afdoende te kunnen bewaken. Defensie werkt aan een stelselmatige verbetering van haar informatiepositie waardoor zij beter in staat is om de prestaties en de voortgang te bewaken en daar op aan te grijpen.
- Er worden pas nieuwe blokken in opdracht gegeven als de huidige blokken tot functioneel bruikbare IT hebben geleid.
- Wanneer blijkt dat het consortium onvoldoende in staat is de gegeven opdracht tot realisatie conform afspraak uit te voeren zal Defensie gebruik maken van de contractuele stuurmiddelen om tijdige realisatie te borgen of vertraging tot een minimum te beperken.
- De afstemming tussen de huidige IT en het consortium is onvoldoende gebleken. Dit heeft tot gevolg dat het consortium moeilijkheden ondervindt om tot een realistische integrale planning te komen. Inmiddels is hierin verbetering gekomen. Dit rechtvaardigt de verwachting dat er op korte termijn uitzicht is op een realistische integrale planning.

2.10 Ontwikkelingen COMMIT/JIVC

In de eerste helft van 2023 is Generieke Infrastructuur Services (GIS) formeel opgenomen in de JIVC organisatie als een zelfstandige afdeling. GIS is als afdeling verantwoordelijk voor het beheer van de nieuwe IT, opgeleverd door het programma GrIT. GIS heeft in de tweede helft van 2023 voortgeborduurd op de werkzaamheden uit de eerste helft van 2023.

De goede samenwerking tussen medewerkers van Defensie en het consortium is geïntensiveerd. Ook is de samenwerking binnen het JIVC verstevigd. Hierdoor worden de voordelen van de samenwerking in de gemengde teams gerealiseerd en lukt het om de kennis van de markt in te zetten in de JIVC-organisatie.

Voor de aankomende periode is er voldoende GIS capaciteit om aan de GrIT vraag te kunnen voldoen. Wel wordt zichtbaar dat op hele specifieke gebieden tekorten ontstaan. De verwachting is dat dit ook in de komende periode niet blokkades leidt. Om te voorkomen dat er mogelijk blokkerende bezettingsproblemen ontstaan, is de afdeling aan het werven. Nieuwe medewerkers hebben succesvol de introductie- en educatietrajecten doorlopen. GIS is klaar om de door het programma GrIT te leveren IT te gaan beheren.

2.11 Ontwikkelingen consortium

Defensie ervaart dat het consortium moeite heeft met de tijdige beschikbaarstelling van de benodigde kennis, kunde en ervaring om de initiatie – en realisatiewerkzaamheden conform de gestelde eisen in het programma te kunnen uitvoeren. Daarnaast ondervindt het consortium retentieproblemen, hetgeen het vorige genoemde punt versterkt.

Een ander aandachtspunt is de toekomst van Atos in haar huidige vorm. Atos is één van de A-partners binnen het consortium en levert zeer specifieke kennis en kunde voor een aantal blokken waarvan veel andere blokken binnen GrIT afhankelijk zijn. Er worden maatregelen voorbereid voor het geval ontwikkelingen bij Atos een negatieve impact op het programma hebben. In de vertrouwelijke bijlage wordt hier dieper op ingegaan.

2.12 Wet en regelgeving

Geen bijzonderheden.

2.13 Communicatiemomenten tweede helft van 2023

- Kamerstuk 35 728, nr. 11, Derde Voortgangsrapportage GrIT 2023-1 en BIT-toets 2023, d.d. 28 september 2023
- Kamerstuk 35 725, nr. 12, Beantwoording vragen commissie over de voortgangsrapportage en het AclCT onderzoek over het programma Grensverleggende IT (GrIT), d.d. 11 december 2023
- Kamerstuk 35 728, nr. 13, Herijkte realisatie- en implementatiestrategie programma Grensverleggende IT (GrIT), d.d. 5 maart 2024

Bijlage 1 Financiële verantwoording 2023 project Grensverleggende IT

Tabel 1: Gerealiseerde ontvangsten (in miljoen €)

	ontvangen t/m 2022	ontvangen in 2023	ontvangen t/m 2023
Royalty's	0,0	0,0	0,0
Overige ontvangsten	0,0	0,0	0,0
Totaal	0,0	0,0	0,0

Tabel 2: Gerealiseerde betalingen (in miljoen €)

Deelfasen	betaald t/m 2022	betaald in 2023	betaald t/m 2023
Voorafgaand programma PRIT	4,8	0,0	4,8
Grensverleggende IT - Realisatiefase	198,2	83,7	281,9
Terbeschikkingstellingsfase	30,3	35,4	65,7
Totaal	233,3	119,1	352,4

Tabel 3: Aangeane en openstaande verplichtingen (in miljoen €)

Deelfasen	openstaand per 31 12 22	aangeaan in 2023	betaald in 2023	openstaand per 31 12 23
Grensverleggende IT - Realisatiefase	119,4	109,6	83,7	145,4
Terbeschikkingstellingsfase	82,9	90,1	35,4	137,6
Totaal	202,3	199,7	119,1	283,0

Tabel 4: Openstaande voorschotten (in miljoen €)

Deelfasen	openstaand per 31 12 22	nieuw in 2023	verrekend in 2023	openstaand per 31 12 23
Voorafgaand Programma PRIT	0,0	0,0	0,0	0,0
Grensverleggende IT - Realisatiefase	0,0	0,0	0,0	0,0
Terbeschikkingstellingsfase	0,0	0,0	0,0	0,0
Totaal	0,0	0,0	0,0	0,0

Tabel 5: Openstaande vorderingen (in miljoen €)

Openstaande vorderingen (in miljoen €)	openstaand per 31 12 22	ingesteld in 2023	ontvangen in 2023	openstaand per 31 12 23
Royalty's	0,0	0,0	0,0	0,0

Toelichting bij tabellen 1 t/m 5

Algemeen

Bovenstaande tabellen geven voor het project Grensverleggende IT inzicht in de gerealiseerde ontvangsten, de gerealiseerde betalingen, de aangegane en openstaande verplichtingen, de verstrekte, verrekende en de openstaande voorschotten, de ingestelde, ontvangen en openstaande vorderingen naar de stand van begin en ultimo 2023. Dit overzicht is opgesteld in overeenstemming met de vereisten voor financiële verslaggeving, zoals opgenomen in de Comptabiliteitswet en de Regeling Grote Projecten.

1. Ontvangsten

Binnen het project Grensverleggende IT zijn tot op heden geen bedragen ontvangen. Binnen het programma worden ook geen ontvangsten verwacht.

2. Betalingen

Op het project Grensverleggende IT is gedurende 2023 in totaal € 83,7 miljoen betaald. Hiervan is € 70,5 miljoen uitgegeven aan de activiteiten die zijn uitgevoerd door het consortium inzake de realisatie van de blokken. De grootste overige kostenposten betreffen: externe expertise (€ 4,0 miljoen) en de voorbereiding van het datacenterterrein (€ 3,6 miljoen).

In de Terbeschikkingstellingsfase van het project is gedurende 2023 in totaal € 35,4 miljoen betaald. De grootste kostenposten betreffen: Operationele Compartimenten (BR-028; € 10,9 miljoen) en de overkoepelende werkzaamheden voor: *IT control & governance* (€ 10,5 miljoen) en blok-ondersteunende rollen (€ 5,2 miljoen).

De bovengenoemde bedragen maken deel uit van de bedragen zoals genoemd in de voortgangsrapportage. Naast de bovengenoemde kosten worden in de voortgangsrapportage namelijk ook kosten toegewezen voor onder meer de inzet van Defensiepersoneel.

3. Verplichtingen

Gedurende 2023 zijn er met betrekking tot de realisatie van het programma Grensverleggende IT voor in totaal € 109,6 miljoen aan verplichtingen aangegaan, waaronder de blokken: *Unified Communications* (BR-002, € 26,6 miljoen), *Blok Beheerprocessen* (BR-018, € 17,6 miljoen), *Identity and Access Management* (BR-022, € 20,7 miljoen) en *IT Toegangscontrole* (BR-024, € 12,6 miljoen).

In de Terbeschikkingstellingsfase van het project is gedurende 2023 voor een bedrag van € 90,1 miljoen aan contracten getekend. De grootste contracten voor GrIT-blokken in deze fase betreffen⁵: *Twin datacenter* (BR-025; € 23,9 miljoen), *Unified Communications* (BR-002; € 9,9 miljoen) en de *private cloud-blokken* (BR-014/017; € 8,1 miljoen). Daarnaast zijn er contracten aangegaan voor de overkoepelende werkzaamheden: *IT control & governance* (€ 5,5 miljoen), blok-ondersteunende rollen (€ 10,6 miljoen) en aanschaf van licenties (€ 7,9 miljoen). Ook zijn er verplichtingen aangegaan voor de projecten SAP (€ 6,0 miljoen) en VDI (*Virtual Desktop Infrastructure*; € 5,9 miljoen), die gebruik maken van de binnen GrIT geleverde producten.

⁵ De genoemde contracten - m.u.v. BR-025 - omvatten slechts onderdelen van de volledige TBS-omvang van de desbetreffende blokken. De getekende contracten zijn noodzakelijk gebleken voor de uitvoering van de realisatiefase of bevatten aantrekkelijke commerciële voorwaarden. Het aangaan van de verplichtingen van de hele TBS-omvang - voor de resterende looptijd t/m 2030 - gebeurt pas bij bewezen succes bij de afronding van de realisatiefase van het blok.

4. Voorschotten

Binnen het project Grensverleggende IT is geen sprake van voorschotbetalingen. Alle betalingen vinden achteraf plaats op basis van de geleverde prestatie.

5. Vorderingen

Binnen het project Grensverleggende IT worden geen ontvangsten verwacht. Daarom staat ook het saldo voor de vorderingen binnen het project op 0.

